

Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції

**23.04
2021**

- ✓ **СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ**
- ✓ **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ТА ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА**
- ✓ **ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ**
- ✓ **ІНТЕГРАЦІЯ МИСТЕЦТВ У СИСТЕМІ
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ ТА ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ
РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ТВОРЧИЙ ЦЕНТР
ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ І МАЙСТЕРНОСТІ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

МАТЕРІАЛИ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції

присвяченої 95-річчю заслуженого діяча мистецтв УРСР, Народного артиста УРСР, професора кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Анатолія Михайловича КРИВОХИЖІ

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

23 квітня 2021 р.

м. Умань
ВПЦ «Візаві»
2021

УДК 793.3(07)(063)

С91

Редакційна колегія

ТЕРЕШКО Інна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії та художньої культури, декан факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, *гол. ред.*;

АНДРОЩУК Людмила Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, *заст. гол. ред.*;

СИЗОНЕНКО Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, *відпов. ред.*

Рецензенти:

НИКОЛАЇ Галина Юріївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва та хореографії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

МАРТИНЕНКО Олена Володимирівна – заслужений працівник культури України, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 11 від 30 квітня 2021 року)*

С91

Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 23 квітня 2021 р.) / ред. кол. : І. Г. Терешко (гол. ред.), Л. М. Андрощук, В. А. Сизоненко (відповід. ред). Умань, ВПЦ «Візаві», 2021. 158 с.

До збірника увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти».

У матеріалах конференції розглядаються такі проблеми: «Актуальні проблеми навчання та виховання засобами мистецтва», «Теоретичні та методологічні аспекти формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії», «Сучасні стратегії підготовки майбутнього вчителя хореографії», «Інтеграція мистецтв в системі хореографічної освіти».

Науковий збірник призначений для усіх, хто цікавиться проблемами розвитку та вдосконалення хореографічної освіти.

УДК 793.3(07)(063)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат власних імен та інших відомостей.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст публікацій та може не поділяти думку автора.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021

Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти

Зміст

Roshni Saraladevi Nair The Pursuit To Oneness: Bharatanatyam and My life journey through Dance!.....	7
Александрова М. Вплив хореографічного мистецтва на емоційно-почуттєву сферу учнів.....	11
Андрощук Л. М. Титани танцю: Анатолій Кривохижа.....	15
Бикова О. В. Вплив сучасного хореографічного мистецтва на формування творчого світогляду майбутніх учителів хореографії...	19
Васецька К. Танцювальна терапія як засіб осучаснення професійної підготовки майбутніх учителів хореографії.....	25
Васірук С. О., Кирильчук Н. П. Розвиток особистісних якостей студентів на заняттях з хореографічних дисциплін.....	29
Волчукова В. М., Тіщенко О. М. Сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів хореографії.....	34
Вусата І., Макачук Я. Народно-сценічний танець в системі професійного розвитку учнів.....	41
Журба А. Звернення до теми води в творах хореографічного мистецтва.....	45
Заєць С. С. Експресія тіла та елементи хореотерапії в терапевтичному процесі.....	51
Квітка Є. Сучасний танець як дієвий засіб національно-патріотичного виховання молоді.....	56
Козинко Л. Л. Шляхи та перспективи впровадження фольклорного танцю в хореографічну освіту України.....	60
Кривохижа А. М. Сучасна стратегія розвитку хореографічної освіти.....	66
Лавриненко С. О. Формування національної свідомості засобами хореографічного мистецтва.....	71
Лукінський С., Чайка М. Розвиток творчого потенціалу школярів засобами танцю.....	76
Маркіна В. В. Виникнення української народної хореографії: історичний аспект.....	81
Марусик Н. І., Скобель Ю. М. Взаємодія традиційних та інноваційних методів у підготовці педагогів-хореографів – керівників дитячих танцювальних колективів на мистецьких спеціальностях у педагогічному вузі.....	87

5. Хореографічне відділення мистецького факультету КДПУ ім. В. Винниченка. Офіційний сайт. URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/khoreohrafichne-viddilennya%20/zahalna-informatsiia>

6. Ятрань. Творчий колектив. URL: ([https://uk.wikipedia.org/wiki/Ятрань_\(творчий_колектив\)\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ятрань_(творчий_колектив)))

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

ОЛЬГА БИКОВА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

E-mail: a.v.bykova@udpu.edu.ua

© Бикова О. В., 2021

Сьогодні змінився тип соціального замовлення суспільства щодо особистості випускника вищих закладів освіти. Світова освітня система як пріоритетну мету визначає формування особистості з високим інтелектуальним і творчим потенціалом, здатної швидко інтегруватися в сучасному світі високих технологій та інформації, застосовувати отримані знання на практиці і досягати високих результатів у різних галузях професійної діяльності.

Нові пріоритети в мистецькій освіті визначають необхідність вдосконалення підготовки здобувачів вищої освіти. Тому важливим завданням вищої педагогічної школи є підготовка фахівця, що володіє навичками професійної діяльності, які дозволяють швидко адаптуватися в соціумі і бути конкурентоспроможними на ринку праці.

З огляду на це, особливої уваги набуває формування музично-ритмічних здібностей, які є невід'ємним компонентом інди-

відуальних творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів, що в свою чергу сприяє розвитку творчого потенціалу особистості фахівця.

Проблемі розвитку особистості, її потенційних можливостей, здібностей, властивостей, характерних рис присвячена велика кількість фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Значний внесок у дослідження якої, внесли такі вчені, як Р. Альтшуллер, В. Андрєєв, Л. Венгер, Л. Виготський, В. Дружиніна, В. Загвязинський, В. Кан-Калик, Д. Кірнос, Л. Лузіна, А. Мелік-Пацаєв, Р. Петрова, В. Шадриков та інші.

У сучасній науці докладно вивчено зміст і структура творчих здібностей майбутніх учителів, намічені основні шляхи та методи їх професійного становлення (А. Абдулліна, Ю. Бабанський, Н. Кичук, Н. Кузьміна, С. Сисоєва, В. Сластьонін). У той же час, у наукових працях в основному досліджувалося формування професійних умінь майбутніх учителів хореографії (А. Бурля, С. Забрєдовській, А. Мартиненко, Б. Стасько, А. Таранцева та ін.). Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії (Л. Андрощук), а так само формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії (Т. Сердюк), формування творчого потенціалу

майбутнього вчителя хореографії (С. Куценко), формування педагогічних переконань майбутніх учителів музики і хореографії (Ю. Ростовська). Незважаючи на значну увагу вчених до питань підготовки майбутніх учителів хореографії, проблеми формування музично-ритмічних здібностей як складової індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії не приділено значну увагу.

З точки зору вчених, музично-ритмічні здібності – це психологічна особливість індивіда, що відповідає за можливість успішного виконання ним музичної діяльності.

Ми вважаємо, що музично-ритмічні здібності особистості розкриваються і формуються тільки в активній творчій діяльності, яка вимагає нестандартності мислення, вміння по-новому підійти до вирішення вже відомих задач. Творча діяльність можлива тільки при наявності дослідного стилю мислення, при позбавленні наслідування і шаблону в діях.

У ході теоретичного аналізу наукових праць А. Готсдінер, Д. Кабалєвського, Б. Теплова, В. Шадрикова, М. Шацького та ін., ми сформулювали своє поняття музично-ритмічних здібностей, – це індивідуально-психологічні особливості людини, що зумовлюють успішне функціонування музично-ритмічної

діяльності, яка виражається в умінні відбивати рухається емоційну образність музики.

Існує ряд філософських, психолого-педагогічних і естетичних праць присвячених розвитку музичних здібностей, зокрема Н. Ветлугіной, В. Мясичева, К. Сішора, Р. Тарасова, К. Тарасової та ін., які визначали свою структуру музичних здібностей. У структурі музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів ми виділили саме ті компоненти, які формуються на заняттях фундаментальної підготовки здобувачів вищої освіти і є складовою індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії. Це почуття ритму, музично-ритмічна пам'ять, музичне відчуття і сприйняття.

Музично-ритмічна пам'ять — поняття синтетичне, це злиття в одне ціле слухових і м'язових властивостей запам'ятовування. Музично-ритмічна пам'ять на основі музично-слухових уявлень дозволяє запам'ятати рухи, їх напрямок, швидкість, а також такі почуття, як довготу, послідовність і ступінь напруги м'язів. За здатність до сприйняття та уявлення музичних образів відповідає музичне відчуття і сприйняття. Під почуттям ритму ми розуміємо здатність особистості рухомо переживати музику, відчувати емоційну виразність музич-

ного ритму і точно його відтворювати. Ми схильні думати, що саме ці компоненти, пов'язані з музичним сприйняттям і відтворенням ритму, утворюють ядро музично-ритмічних здібностей майбутніх вчителів хореографії.

Практика роботи у вищій і спостереження за майбутніми педагогами-хореографами свідчить про те, що сучасні здобувачі вищої освіти, незважаючи на творчий підхід і досконалість у володінні різними видами інформаційних комунікативних засобів, вимагають творчості і в засобах самовираження. Насичений матеріал дисциплін за фахом і індивідуальна творча робота допомагають їм гармонійно виразити себе, своє ставлення до навколишнього світу, тобто творчість за своєю природою необхідна людині.

Всі види художньо-творчої діяльності забезпечують глибокий вплив на особистість. Наше дослідження присвячене формуванню музично-ритмічних здібностей майбутніх педагогів-хореографів так як: по-перше, музика має сильний емоційний вплив і є засобом виховання емоцій художньої культури особистості; по-друге, ритміка є синтетичним за своєю природою видом діяльності, об'єднує кілька видів мистецтв (музику, пантоміму, пластику, танець) в єдине художнє ціле [1].

В історичному процесі розвитку суспільства музика і танець є невід'ємним засобом відображення дійсності людства. Мистецтво танцю і музика з моменту свого зародження існували і розвивалися в нерозривній єдності. Їх взаємозв'язок і взаємовплив у всіх сферах, і особливо в галузі виконавства, були безперечними і зберігалися протягом століть.

Музика спирається на виразність інтонацій людської мови, а хореографія на виразність рухів людського тіла. Спільність образної природи створює можливість з'єднання музики і хореографії в єдиний художній твір. Музика підсилює виразність танцювальної пластики, дає їй емоційну і ритмічну основу. Завдяки логіці музичного розвитку народжується емоційний образ, який в танці є пластичним. Хореографія і музика, споріднені види мистецтва, так як розвиваються у часі, тому, і в тому і в іншому, величезну роль в створенні образу відіграє ритм.

Музичне мистецтво і мистецтво танцю володіють можливостями проникати в глибину душі, розкриваючи щось загальне. Слід згадати культуру і мистецтво стародавньої Греції, в якій танець, музика і спів були єдиним мистецтвом. Античний танець заснований на суворому дотриманні ритму, на поєднанні ритмічного кроку і належних рухів рук. Танці були

обов'язковим навчальним предметом у гімназіях. Вважалося, що муза танцю Терпсихора, супутниця бога гармонії Аполлона, вчить душу правильно поєднуватися з тілом. Пози і рухи повинні бути гарні і гармонійні, танець повинен відображати настрій думки і почуття. Тому є природним поєднання музики і танцю в одну систему музично-ритмічного виховання.

Маючи свою насичену історію розвитку, система музично-ритмічного виховання є універсальною. Її засновником вважається швейцарський музикант, композитор і педагог Еміль Жак-Далькроз (1865-1950), який запропонував ідею використання рухів під музику як засобу формування загальної музичності дітей.

Викладаючи музично-теоретичні та практичні дисципліни в Женевській консерваторії Е. Жак-Далькроз звернув увагу на той факт, що в багатьох учнів не розвинене почуття ритму. Розробивши комплекс ритмічних вправ, який він назвав «Сольфеджіо для тіла», Далькроз прагнув розвинути в учнів гарну слухорухову реакцію, здатність безпосередньо і адекватно відповідати рухом на звуки музики. Представляючи людину як єдність духовних і фізичних сил, Далькроз вважав, що якщо тіло виховується фізичними вправами, то «дух» виховується музикою, яка є рухом у

часі, а мелодія – ритмічним чергуванням звуків. Ритм в музиці і ритм в пластиці дуже тісно пов'язані, оскільки у них спільна основа – рух. Ритм – тіло музики, його стрижень, який допомагає знайти правильний сенс закладений композитором. Тільки відчувши ритм і пропустивши його через себе, можна зрозуміти сенс музики.

Тому одним із засобів розвитку музично-ритмічних здібностей студентів у вищій школі, є предмет «Ритміка і музичний рух». Заняття ритмікою є однією зі складових професійної підготовки фахівця в галузі хореографія. Вони спрямовані на вдосконалення музичної і рухової культури студентів. В основі дисципліни «Ритміка і музичний рух» лежить принцип цілісного, активного і емоційного сприйняття музики, тісний взаємозв'язок музики і руху. Ритміка – це початок, база, поштовх для фізичної форми студентів, для майбутнього стилю і ритму їхнього життя. Ритміка сприяє гармонійному розвитку особистості, досягненню духовної і фізичної досконалості.

Програмою передбачено вивчення теорії і методики музично-ритмічного виховання особистості. Відповідно до вимог державного стандарту предмет покликаний виховати у студентів емоційно-усвідомлене ставлення до музики, сприяти розвитку музикальності, відчуття

ритму, внутрішнього слуху, вдосконалення якості рухів, їх ритмічності і координації, пластичності і виразності, свободи, легкості і витонченості. Завдяки ритміці ефективно розвиваються музично-ритмічні здібності, незалежність і синхронність рухів, швидкість реакції, рухово-просторову уяву, аналітико-синтетична спритність, вміння концентрувати увагу і розподіляти її. А також емоційна вразливість [2].

Але головна мета курсу «Ритміка і музичний рух» полягає у формуванні творчого, професійно грамотного фахівця в галузі хореографічного та музично-ритмічного виховання. В ході навчального процесу виявляється комплексний вплив на студентів: підвищення загальної і спеціальної хореографічної підготовленості; збагачення професійними знаннями, вміннями і навичками, виховання особистості вчителя.

Усвідомлення функціональної значущості ритму як основного «енергоносія», дуже важливо для студента-хореографа, який анімує, втілює і одухотворяє задум композитора і допомагає глядачеві в його прагненні розкрити і пережити драматургію танцювального номера і музичного твору. У такому випадку, музичний ритм, будучи невід'ємною частиною музики, породжує рух. Виступаючи в новому ракурсі, він відтворюється як би заново, як

ритм танцювального руху, руховий, пластичний і тим самим вносить істотне доповнення до подання про музичний ритм у цілому.

Ритмічний компонент музики, в силу своєї узагальнюючої спрямованості, може стати основою системного підходу в системі музично-ритмічного виховання. Через конкретне знання про ритм можна вийти на більш широкий рівень теоретичних уявлень і розуміння мистецтва музики і танцю, чого і вимагає сучасний рівень хореографічної освіти на всіх його етапах.

Включення курсу «Ритміка і музичний рух» в підготовку педагога-хореографа дозволяє: по-перше, розширити і поглибити знання про роль ритму в хореографії, з одного боку, як системного явища, а з іншого – як одного з елементів музичної мови; по-друге, познайомитися з досягненнями, накопичені музичної та хореографічної педагогікою в цій галузі, і забезпечити нове розуміння альтернативного, цілеспрямованого підходу музично-ритмічного виховання особистості в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Бикова О. В. Формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії у процесі позааудиторної виховної роботи вищих навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук :13.00.07 / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань, 2017. 271 с.
2. Ніколаї Г. Ю. Ритміка: Навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2013. 136 с.
3. Рапацевич Е. С. Современный словарь по педагогике. Минск : Современное слово, 2001. 927 с.
4. Теплов Б. М. Избранные труды. Москва : Педагогика, 1985. 328 с.
5. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей. Москва, 1947. 334 с.
6. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. Москва : Логос, 1996. 320 с.